

PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR ROMÂNIA

Referință	SECA-RO-08
Versiune	V1.0
Ediția	Octombrie 2008
Elaborat	Grupul de lucru pentru numerar
Aprobat	COMITET NAȚIONAL SEPA
Data	16.10.2008

SECA - SINGLE EURO CASH AREA
PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR - ROMÂNIA

CUPRINS

1	<i>Cadrul SECA - Single Euro Cash Area - pentru operațiunile cu numerar</i>	3
2	<i>Descrierea situației actuale</i>	4
2.1	Fluxul de numerar	4
2.2	Statut (tara euro sau non-euro)	4
2.3	Actorii și rolurile lor în ciclul numerarului	5
2.4	Evoluții recente ale pieței	5
2.5	Date statistice	5
3	<i>Elemente de bază ale cadrului armonizat SECA</i>	6
3.1	Creșterea eficienței procesării numerarului	7
3.2	Menținerea calității numerarului în circulație	7
3.3	Lupta împotriva contrafacerii numerarului	8
3.4	Remunerarea serviciilor interbancare	8
3.5	Cerințe de raportare	8
3.6	Conștientizarea costurilor cu numerarul	8
3.7	Educarea clienților	9
3.8	Protecția bancnotelor	9
4	<i>Schimbările așteptate</i>	9
	<i>ANEXA 1 Grupul de lucru pentru numerar</i>	11

SECA - SINGLE EURO CASH AREA
PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR - ROMÂNIA

1 Cadrul SECA - *Single Euro Cash Area* - pentru operațiunile cu numerar

În scopul creării unei zone unice de numerar *Single Euro Cash Area* - SECA pentru procesatorii de numerar, Banca Centrală Europeană a stabilit un set de măsuri pentru crearea unui mediu concurențial deschis pentru serviciile de procesare a numerarului în cadrul Eurosistem (Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale din zona euro), precum și pentru asigurarea unei convergențe sporite a serviciilor de numerar ale băncilor centrale naționale pe termen mediu. Aceste măsuri au impact asupra sectorului bancar, principala contrapartidă a Eurosistemului în domeniul serviciilor de numerar și totodată intermediarul acestuia în furnizarea de numerar către populație.

Consiliul European al Plăților a adoptat, în Plenara din iunie 2004, o strategie privind numerarul, bazată pe doi piloni:

- re poziționare, prin reducerea volumului de numerar prin promovarea instrumentelor de plată alternative și
- eficiență, prin optimizarea proceselor de manipulare a numerarului.

Consiliul European al Plăților consideră că, pentru ca zona unică de numerar să devină realitate, trebuie ca toate părțile implicate să depună eforturi în mai multe direcții, astfel:

- armonizarea condițiilor operaționale în zona euro,
- dezvoltarea de standarde pentru securitatea și procesarea numerarului,
- desființarea barierelor legale care limitează piața liberă și deschisă pentru numerar,
- implementarea celor mai bune practici pentru reducerea costurilor de procesare a numerarului.

În țările din zona euro, au fost deja elaborate planuri naționale pentru numerar. În cursul anului 2007, Consiliul European al Plăților a decis că se impune elaborarea unei a doua generații de planuri naționale privind numerarul pentru că cele existente, elaborate de țările din zona euro, nu mai corespundeau realității și trebuiau actualizate, iar noile țări membre ale Uniunii Europene urmează să elaboreze planuri naționale privind numerarul, în conformitate cu noile cerințe și standarde.

Grupul de lucru pentru numerar al Consiliului European al Plăților a decis elaborarea unei matrice pentru generația a doua a planurilor naționale privind numerarul, matrice care constituie baza tuturor planurilor naționale și care permite adaptarea în funcție de cerințele fiecărei țări, dar și evaluarea stadiului în care se află și a progreselor realizate.

Astfel, Grupul de lucru pentru numerar constituit la nivelul Asociației Române a Băncilor a elaborat Planul național pentru numerar, pe baza matricei Grupului de lucru pentru numerar al Consiliului European al Plăților.

SECA - SINGLE EURO CASH AREA
PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR - ROMÂNIA

2 Descrierea situației actuale

România este stat membru cu drepturi depline al Uniunii Europene din ianuarie 2007. Începând cu acest moment, pregătirea și adoptarea măsurilor pentru aderarea la Zona Schengen s-au dezvoltat semnificativ. Autoritățile române estimează că 2011 ar putea fi data posibilă pentru aderarea la spațiul Schengen. HG 620/2007 privind modalitatea de utilizare a fondurilor alocate de Uniunea Europeană prin intermediul Facilității Schengen și pentru fluxurile de numerar.

Guvernul României a emis reglementarea nr. 620/20 iunie 2007, conform căreia suma de 132,54 milioane de euro (reprezentând aproximativ 22% din fondurile europene) urmează a fi utilizată pentru dezvoltarea și îmbunătățirea domeniului fluxurilor de numerar. Această sumă totală se va acorda pe baza contractelor emise până la data de 31 decembrie 2009.

De la 1 iulie 2005, moneda cu putere circulatorie în România (anterior având codul ROL) a fost denominată, 10.000 lei vechi (ROL) fiind transformați într-un leu nou (RON) - 4 zerouri au fost tăiate. Dimensiunea noilor bancnote este similară cu cea a bancnotelor euro. Noile monede au aceeași compoziție a aliajului ca și monedele euro, dar sunt diferite în ceea ce privește dimensiunea și greutatea.

Denominarea a avut ca principale obiective simplificarea tranziției la moneda euro, scăderea inflației, exprimarea cursului de schimb pentru moneda națională printr-o cifră în loc de 5 cifre.

2.1 Fluxul de numerar

În România, Banca Națională a României (BNR) stabilește reglementările privind circulația bancnotelor și monedelor și asigură reciclarea finală a numerarului. Procesarea bancnotelor și monedelor în România este efectuată de către:

- BNR, prin 4 centre de procesare a numerarului (București, Cluj-Napoca, Iași și Timișoara). Aceste Centre au fost deschise în anul 2001 iar principala lor activitate este procesarea numerarului de către băncile comerciale.
- Băncile comerciale, cu resurse interne (centre operaționale și sucursale).
- Băncile comerciale, utilizând companiile de procesare și transport al numerarului.

2.2 Statut (tara euro sau non-euro)

România este o țară non-euro cu intenția de a adopta moneda euro în 2012 – 2014.

SECA - SINGLE EURO CASH AREA
PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR - ROMÂNIA

2.3 Actorii și rolurile lor în ciclul numerarului

Principalii actori de pe piața financiară din România sunt trei bănci importante care dețin împreună aproximativ 60% din numerarul existent și serviciile de numerar din aceasta piață. Restul de 40% din piață este împărțit de 35 de bănci comerciale și Trezoreria Statului, cu un volum mai mic de procesare și de servicii de numerar. În România, Trezoreria Statului acționează pe piața financiară din România ca o bancă comercială cu un volum mai mic privind operațiunile cu numerar legate de remiteri de numerar, transport și procesare numerar.

Serviciile de transport al numerarului sunt asigurate de către:

1. Bănci comerciale, utilizându-și propriile flote de vehicule blindate;
2. Doua companii de transport numerar care acoperă cea mai mare parte a țării și câteva companii mai mici care acoperă doar o mică parte a pieței de transport intern de numerar.

Procesarea numerarului băncilor și serviciile legate de monitorizarea și realimentarea ATM-urilor sunt efectuate în prezent de către mai multe companii.

2.4 Evoluții recente ale pieței

În prezent, există interes cu privire la utilizarea sistemului de colorare al bancnotelor. Adoptarea sistemului este dificilă din cauza polimerului bancnotelor RON, care necesită o cerneală specială pentru colorare, pentru a califica sau cuantifica prezența unui compus specific.

2.5 Date statistice

La 31 decembrie 2007:

- Volumul numerarului în circulație pe cap de locuitor ca procent din PIB = 5%
- Volumul numerar în circulație/populație
 - Bancnote =38
 - Monede =63
- Valoarea defalcată pentru bancnote și monede (estimări acceptate la nevoie)
 - Bancnote =99%
 - Monede = 1%
- Procent numerar utilizat în diferite canale de distribuție
 - La ghișeu =89%

SECA - SINGLE EURO CASH AREA
PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR - ROMÂNIA

- ATM/POS =11%
- Procentul reprezentat de numerar din total plăți (numere și valoare) și din plățile la ghișeu:
 - Procent din total număr de tranzacții=73%
 - Procent din total valoare a tranzacțiilor =20%

3 Elemente de bază ale cadrului armonizat SECA

Principiile cadrului SECA trebuie să fie convenite și implementate:

- Accesul la serviciile de numerar ale BCN (Băncilor Centrale Naționale) dincolo de granițele naționale:

În prezent, nu este cazul; România nu efectuează tranzacții transfrontaliere în numerar, la nivel BCN.

- Acoperirea suficiența prin rețea, posibilitatea de interschimb al serviciilor în ceea ce privește stocările și retragerile de bancnote și monede:

În România, retragerile și depunerile de numerar ale băncilor în relație cu BNR se pot efectua doar în patru locații (București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara). Aceste patru locații acoperă întreg teritoriul, pe bază regională.

- Interfața și feedback privind informațiile avansate între BCN și bănci:

Schimbul de date între BNR și băncile comerciale privind operațiunile cu numerar se face în prezent utilizând aplicațiile “CASH BNR” și “SIRBNR”. Decontarea tranzacțiilor cu numerar este procesată prin sistemul ReGIS.

- Stabilitatea serviciilor și condițiilor operaționale:

Aplicațiile pentru numerar ale BNR facilitează din punct de vedere informațional operațiuni de depunere și retragere de numerar la/de la BNR și mai furnizează informații privind diferențele (plusurile/minusurile de numerar) constatate în urma operațiunilor de depunere numerar. Aplicația SIRBNR este utilizată de către băncile comerciale pentru raportarea de date zilnic/lunar către BNR. ReGIS (sistem de decontare brută în timp real) este o componentă a Sistemului Național Electronic de Plăți deținut de către BNR.

Cadrul SECA prevede armonizarea unei game de condiții operaționale ale băncilor centrale naționale.

În ceea ce privește România, condițiile operaționale sunt următoarele:

- **Minimul și maximul regulilor de debitare/creditare:**

BNR nu stabilește limite inferioare sau superioare în cazul depunerilor/retragerilor de numerar. BNR se consultă de obicei cu comunitatea bancară înainte de a emite noi reglementări privind numerarul.

SECA - SINGLE EURO CASH AREA
PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR - ROMÂNIA

- **Orele de funcționare:**

Orele de funcționare ale BNR pentru numerar (depuneri și retrageri) sunt între 09:00 AM și 15:00 PM, 5 zile pe săptămâna (de luni până vineri).

- **Politica controlului autenticității:**

Reglementările BNR stabilesc reguli și proceduri pentru toate băncile comerciale, privind calitatea numerarului și verificarea contrafacerilor pentru bancnotele și monedele RON. Conform reglementărilor BNR, numerarul trebuie verificat și determinat pentru a fi autentic înainte de a-l pune în circulație (la ghișeele băncilor sau în aparatele bancare).

- **Controlul calității numerarului:** la fel cu punctul anterior.

- **Penalități pentru lipsa de conformitate:**

Exista penalități pentru băncile comerciale care nu respecta reglementările BNR privind numerarul, după cum urmează:

- a. bancnotele/monedele vechi sau denuminate diferit fata de ceea ce se declara pe pachete/saci – penalitate =1% din totalul valorii pachetelor de bancnote/ sacilor de monede.
- b. Penalizări pentru contrafaceri =5% din totalul valorii pachetului de bancnote;

- **Procese de rezolvare a disputelor:**

Nu dispunem de date oficiale publicate pentru a determina amplitudinea unor astfel de cazuri. De obicei, disputele privind numerarul sunt rezolvate prin căi amiabile între bănci.

Posibilele diferențe sunt reconciliate prin debitări sau creditări ale conturilor curente ale băncilor comerciale.

3.1 Creșterea eficienței procesării numerarului

Din 2007, câteva bănci comerciale au început implementarea bancomatelor pentru depuneri sau retrageri de numerar, aparate care sunt localizate în interiorul sucursalelor bancare sau în alte locații. În prezent, nu dispunem de informații statistice privind aceste servicii pentru numerar (funcționalitate, impact, aspecte legate de reducerea costurilor).

3.2 Menținerea calității numerarului în circulație

Exista standarde și criterii speciale pentru menținerea calității numerarului în circulație pentru moneda națională RON, standarde stabilite de Banca Națională a României.

Aceste standarde sunt aplicate de Banca Națională a României, Trezoreria Statului, băncile comerciale și marile companii specializate în activități de procesare a numerarului.

3.3 Lupta împotriva contrafacerii numerarului

Bancnotele

În România, toate centrele de procesare a numerarului (BNR, băncile comerciale și companiile de procesare a numerarului) utilizează echipamente speciale pentru sortarea, verificarea calității și autenticității numerarului. BNR informează periodic cu privire la noile specificații și caracteristici pentru detecția contrafacerilor.

Monedele

În România, verificarea monedelor se efectuează în cele 4 centre de procesare a numerarului ale BNR. Acestea utilizează echipamente speciale pentru sortare și verificare. Băncile și alte companii de procesare a numerarului nu au echipamente pentru detecția monedelor contrafăcute.

3.4 Remunerarea serviciilor interbancare

Referitor la acest subiect, BNR emite doar principii generale.

Serviciile de numerar la nivel interbancar sunt limitate doar la transferuri de numerar între băncile interne, pe baza surplusului de numerar într-o anumită perioadă de timp. Acest tip de servicii de numerar reprezintă redistribuirea numerarului și este clar reglementat de către BNR; de asemenea, se bazează pe acordurile dintre băncile comerciale.

Remunerarea acestor servicii privind numerarul este clar menționată în acorduri pe această temă.

Accesul la ATM-uri și POS-uri în România este în general disponibil pentru toți clienții, indiferent de banca care a emis cardul.

3.5 Cerințe de raportare

În România, toate băncile comerciale trebuie să transmită rapoarte la BNR:

1. zilnic – privind soldurile de numerar (bancnote corespunzătoare sau necorespunzătoare);
2. lunar (la sfârșitul lunii) – valoarea și cupiurile numerarului (bancnote corespunzătoare sau necorespunzătoare);
3. anual – numărul și valoarea tranzacțiilor în numerar (depuneri și retrageri de numerar) pe baza reglementarilor BNR.

3.6 Conștientizarea costurilor cu numerarul

Costurile cu numerarul sunt la un nivel ridicat, în comparație cu tranzacțiile non-numerar (care au scăzut constant în ultimii doi ani, ca rezultat al comisioanelor atractive propuse de către TransFonD și BNR pentru tranzacții interbancare procesate prin Sistemul Electronic de Plăți).

SECA - SINGLE EURO CASH AREA
PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR - ROMÂNIA

În România, costurile tranzacțiilor cu numerar constau din:

1. comisioane aplicabile la nivelul BNR:
 - retragerile de numerar anuntate cu o zi în avans față de retragerea efectivă a numerarului (crescute de anul trecut cu 0,05% - de la 0,25% la) = 0,30%;
 - retragerile de numerar efectuate în aceeași zi cu anunțul = 1%;
 - retragerile de numerar efectuate într-o structura preferențială, specifică, predefinită: 2,5% în ziua următoare zilei anunțului sau 3,5% pentru aceeași zi cu ziua anunțului.
2. costul numerarului imobilizat la nivel național (limita numerarului peste cel operațional necesar). Costul este reprezentat de dobânda acordată în cazul refinanțării pe piața internă (BUBOR, ROBOR), dobândă care a crescut în ultimul an în medie cu 15%.
3. costurile privind procesarea numerarului și operațiunile de depunere (sortare, verificare, împachetare, depunere, transport, distribuție)

Ca opinie generală a băncilor din România, se poate menționa că pentru a reduce costurile legate de numerar este nevoie de reducerea volumelor tranzacțiilor cu numerar, în favoarea instrumentelor alternative.

3.7 Educarea clienților

În România, educarea clienților privind contrafacerea se face în locațiile fiecărei bănci și sucursale BNR, prin:

1. fluturași promoționali cu imagini și descrieri ale bancnotelor certificate;
2. formulare informative emise de BNR, Interpol sau alte autorități;
3. circulare emise de BNR cu specificații pentru bancnote sau monede care nu mai sunt în circulație.

3.8 Protecția bancnotelor

Începând cu 1 mai 2008, BNR accepta utilizarea sistemului de bancnote murdare (reciclând bancnotele murdare, bazat pe un comision de 0,50 RON/bancnota). De fapt, acest sistem nu are o aplicabilitate practică; nici una din băncile românești/trezoreria statului nu utilizează acest sistem.

4 Schimbările așteptate

În România, în ultimii ani, evoluțiile fluxurilor de numerar indică creșterea volumului numerarului, între 30-40% pe an.

Băncile românești dezvoltă permanent tranzacții de plată de tip „non-numerar”, prin:

SECA - SINGLE EURO CASH AREA
PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR - ROMÂNIA

- creșterea numărului de carduri – aproximativ 25% pe an (de la 7,32 milioane de carduri de plastic în 2005 la 9,18 milioane la sfârșitul anului 2006);
- creșterea numărului de POS-uri instalate – aproximativ 70% pe an (de la 28,03 milioane în 2005 la 47,57 milioane la sfârșitul anului 2006).

Datorită contextului menționat mai sus, băncile comerciale se așteaptă la reducerea volumului numerarului.

Așteptările băncilor comerciale românești aplicate circulației numerarului la nivel SECA sunt:

1. armonizarea condițiilor operaționale în zona euro;
2. dezvoltarea standardelor privind securitatea și procesarea numerarului;
3. eliminarea barierelor juridice care limitează libera circulație a numerarului în piață;
4. implementarea celor mai bune practici și soluții pentru reducerea costurilor de procesare a numerarului.

Băncile românești dezvoltă strategii legate de scăderea rolului casierilor băncilor. Acest proces include următoarele referințe:

1. externalizarea încasării de numerar și a activităților de procesare;
2. externalizarea realimentării bancomatelor; promovarea serviciilor și produselor de tip „*self banking*”;
3. creșterea rețelei de bancomate;
4. atragerea atenției clienților privind utilizarea pe scară mai largă a instrumentelor alternative, prin comisioane mai mici / fără comision și produse bancare atractive.

SECA - SINGLE EURO CASH AREA
PLAN NAȚIONAL PENTRU NUMERAR - ROMÂNIA

ANEXA 1 Grupul de lucru pentru numerar

Nr.	Instituția	Nume / Prenume	Contact
1.	BRD - GSG	Cristian Neacsu	cristian.neacsu@brd.ro
2.	BancPost	George Tolvai	gheorghe.tolvai@bancpost.ro
3.	BCR	Daniela Bosman	daniela.bosman@bcr.ro
4.	Banca Millennium SA	Paul Radut	paul.radut@millenniumbank.ro
4.	CEC Bank	Constanta Trif	constantat.trif@cec.ro
5.	Raiffeisen Bank	Stefan Ciobotaru	stefan-cristi.ciobotaru@rzb.ro
6.	BNR	Gina Opincaru	gina.opincaru@bnro.ro